

Entita

En sparsamt förekommande fågel i lövskogar, trädgårdar och parker i södra Sverige till och med Svealand och Gästrikland. Saknas på Gotland och i större slättbygder. Stark minskning från 1970-talet men nu stabil sedan 1990-talet. Troligen har arealen lämpliga häckningsmiljöer minskat. Mycket stationär med dålig spridningsförmåga.

Rödlistestatus 2015: Livskraftig (LC)

Populationsutveckling:

1980–2012: minskning 50 %

2001–2012: stabil

Fågeldirektivet: Nej

Häckningsperiod: 10 april – 31 juli

Ekologiska krav

Entitan är en utpräglad löv- och blandskogsfågel, som finns i miljöer som domineras av lövträd. Vanlig i t.ex. ekhagar och andra ädellövskogar, strandskogar utmed sjöar och åar, igenväxande hagmarker, dungar, parker och trädgårdar. Den föredrar flerskiktade skogar med inslag av äldre träd och med ett välutvecklat buskskikt. Skogarna får gärna vara högvuxna. Ek- och hasseldominerade skogar och dungar eller alkärr och videsnår hör till de miljöer som är särskilt populära. I sydligaste Sverige är också boken en viktig ingrediens i entitans revir eftersom bokollon utgör stapelföda under vintern.

Reviren är relativt stora för en småfågel, upp till 20 hektar (i genomsnitt 5 hektar). Entitan är en utpräglad stannfågel och rör sig sällan långt från kläckningsplatsen. Den är känslig för fragmentering och har svårt att etablera sig t.ex. i isolerade skogsområden. Den saknas på Gotland och även i utpräglade slättlandskap som i sydvästra Skåne.

Entitan är en hålhäckare men kan inte själv hacka fram sitt hål utan är beroende av miljöer som erbjuder naturliga hål. Lämpliga håligheter kan uppstå vid grenbrott, rötskador med mera. Ingången ska vara trång och boträdet är vanligtvis levande. Den konkurrerar med andra mesar (särskilt blåmes) om boplatserna och får ofta hålla tillgodo med sämre håligheter. Ibland väljer entitan ett hackspettshål eller en småfågelholk.

Födan består av insekter och frön, under häckningstid mest insekter.

Hänsyn vid skogsbruksåtgärder

Bedömningen av vilken hänsyn som krävs beror på karaktären på skogsmarken på bestånds- och landskapsnivå. Entita är ofta en följeart till mindre hackspett och det är därför motiverat med en likartad hänsyn som för mindre hackspett.

Foto: JL John Larsen

SOF-Birdlife förslag till Artvis vägledning

- Undvik avverkning eller andra skogliga åtgärder (inklusive plantering, markberedning, röjning) under perioden 10 april – 31 juli inom revir med entita.
- Omföring av lövdominerad skog till barrdominerad där reviret kan komma att överges bör inte tillåtas.
- Avverka inga levande eller döda lövträd
- I blandskogar där gran riskerar att konkurrera ut lövträd kan uthuggning av gran ske i syfte att gynna lövskogen och skapa luckor i skogen för att få mer solbelyst lövved.
- Lämna lövträd som hänsynsträd exempelvis björk i fuktiga miljöer, spridda över området, eller som några hänsynsytor vid föryngringsavverkning.
- Spara ädellövträd, särskilt ek och bok, vid gallring och föryngringsavverkning.
- Spara alltid hålträd, döda eller döende träd.
- Lämna 20 meter kantzon av lövträd mot sumpskogar. Lämna 30 meter kantzon av lövträd mot sjöar och större vattendrag. Lämna funktionella kantzoner av lövträd mot bäckar, kulturmarker och liknande. Gynna lövet i kantzonen genom att selektivt avverka granarna. Spara dock lite smågranar som ger en flerskiktad struktur.
- Undvik förröjning inför gallring eller slutavverkning i bestånd i eller intill revir av entita.
- Gynna björk, al, sälg, rönn och andra lövträd vid röjning och gallring.

Skogsvårdslagen säger

- Ta inte bort äldre vindfällan, högstubbar och torrakor, äldre träd vid ägo gränser och myrstackar, äldre lövträd (särskilt asp) i barrskog m.m. Spara hålträd och andra biologiskt värdefulla träd, hassel, lind, lönn, ask och alm, eller bärande träd (SKVFS 7:8).
- Undvik skogsbruksåtgärder som kan skada hänsynskrävande miljöer, (SKSFS 7:17).
- Lämna funktionella skyddszoner med träd och buskar mot hänsynskrävande miljöer, som bäckar, raviner, myrar och sumpskogar, kulturmiljöer m.m. (SKSFS 7:21).
- En skyddszon utmed sjöar, vattendrag, kulturmiljöer eller mot öppen jordbruksmark lämnas oplanterad eller planterad med löv (SKSFS 7:22).
- Det är förbjudet att omvandla bestånd med ädellövskog till annan skog. Om man avverkar, förutom vid röjning eller gallring, ska man anlägga ny ädellövskog på området (SVL 25 §).
- Anpassa hyggen efter terrängen, sträva efter att göra mindre hyggen (SKSFS 7:10).

Indikator på skyddsvärd skog

Arten kan ses som en indikator på en viss mängd lövskog i landskapet precis som stjärtmes och mindre hackspett, då de ofta förekommer i samma miljöer.

Regional tillämpning

De tätaste populationerna finns idag i Jönköpings-, Kalmar- och Kronobergs län. I övriga Götaland och Svealand och i synnerhet utmed den sydligaste delen av Norrlandskusten är den mer sparsam. Det finns indikationer på att entitan är mer kräsen i norra kanten av sin utbredning, och störst hänsyn behövs därför där och i regioner med liten andel löv- och blandskog.

SOF-Birdlife förslag till Artvis vägledning

Tips på ytterligare åtgärder som gynnar arten

Som markägare kan man göra en hel del för att gynna entitan. Samtidigt får man ett ljusare landskap och gynnar många andra lövträdsberoende arter t.ex. stjärtmes och mindre hackspett.

- Gynna lövträd generellt, t.ex. genom att spara lövträd vid avverkningar.
- Gör naturvårdsavsättningar i lövdominerade bestånd eller bestånd med stort lövinslag. Sköt området genom att avverka inväxande granar. Detta är särskilt lämpligt i anslutning till kulturlandskapet, i igenväxande hagmarker, dungar invid bebyggelse och liknande.
- Spara dungar och alléer i jordbrukslandskapet.
- Entitan utnyttjar gärna holkar (med litet ingångshål, diameter 26–28 mm). Sätt två holkar inpå varandra för att en holk ska finnas kvar när det dominanta blåmesparet tagit en holk.
- Entita gynnas av hyggesfria skogsbruksmetoder.

Lästips

Artfakta för entita. ArtDatabankens webbplats, <http://artfakta.artdatabanken.se/taxon/103020>.